

Forfatter: Heiberg, P. A.

Titel: Udrag fra De Vonner og Vanner

Citation: Heiberg, P. A.: "Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter", i Heiberg, P. A.: *Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter*, udg. af Otto Borchsenius ; Fr. Winkel Horn , 1884, s. 496. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergpa01val-shoot-idm140167175936832/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter

figer: Tænker De, at De har Deres Pjntanter for sig, som De, for et Maaltid Mad, kan begje gjennem saa meget, som De vil?"

Hvorudi kunde altsaa min Brøde ikke ligge; den maatte søges paa et andet Sted; og nu faldt jeg paa den Høsten ved Sommerens Kærlig i første Akte anden Scene, hvor hun siger: „den blaa Skole har en Portion Kyll, som ikke enhver anden har, thi hvoraf kan det vel komme sig, at den blaa Skole altid temmelig let faar Afgang i en braa Mand's Hus, uden at den just behøver Slaahtab og Familie-Forbindelser for at hjælpe sig derind?" Her er vel ikke den røde Skole nævnet som en Modværdning imod den blaa; men — jeg nægter det ikke — jeg har tænkt mig den faste ved at skrive denne Kærlig, som grunder sig paa en uimodsigelig Sandhed, der vel kan være uregelmæssig for den Mand, der hører til denne Stand, men paa ingen Maade fornærme ham. Sagen er fornærmelig her at undersøge, om Betænkningen indeholder Sandhed; og her opfodder jeg enhver Mand af Middelstanden — Kærlens Tænkter kjender jeg kun af Raaret, og ønsker ikke at kjende dem nærmere —, men ikke dem, der have vovet eller tilsvarende Vagebørn, at sige, enten de hellere vil se den blaa eller den røde Skole i deres Huse? Svaret vil ufejlsikkert afslutte til Fordel for den sorte Mening; heraf er ikke, at Forfærelses-Randen skalde bo i højere Grad hos den ene end hos den anden; langt fra! men en Spøfficer kan snarere se sig i Stand til, paa en enfsandig Maade at forjærge en Kone og Børn ved Landofficieren. Antallet paa de første er langt mindre end paa disse sidste, og sødeligen Proportionen af de flet tusende og uedrige Personer i begge Stater — hvoraf der gives nogle i enhver Stand — sammenhænger til Fordel for Spøfficeren. Letheden til at blive Officer er større i hin end i denne Stand. Hos Spøfficererne kræves uimodsigelige og bræfte Kundskaber, naar man derimod kun Hælden har forudsigt derom hos den subalterne Land-Officer; og at Kundskaber forfætte Søderne, er usigteligt:

... didicisse fideliter artes
Emollit mores, nec sinit esse ferus*).

Jagen kan blive Spøfficer, med mindre han see Barne-Ven har været opdraget til Standen; for at blive Land-Officer derimod. Spørges Hælden: hvad har du været? men: hvorledes ser du ud? Hun har flere Sager, flere Refortemmeligheder og altsaa bedre Lejlighed til at

* Det forstaar sig selv, at den mørkerøde Skole er en ganske fuldkommen Undtagelse herfra, og i hele Sammentegningen. Om den gjælder alt, hvad der er sagt om den blaa.

Didicisse fideliter o. s. v. det grundig at have tilegnet sig Kunderne blødgjør Søderne og forbyder os at være vilde. — Den mørkerøde Skole bærer af Kærlig.

ville sig fra en fordelagtig Side i Seiden end denne; og — det, som er ikke af den Sagt — hans Forbindelser trofæ i Almindelighed med større Strængighed og mindre Overbærlig end denne. Det meget denne Situationen bibræger til at befæste en Stands Kærlig i Staten, ligger indelig nok for Dem.

Naagteligt er det, at den Land-Officer, der forener Kundskaber med Retfærdighed og en usvæffelig Sandhed, har samme Nærlighed til sine Medborgere's Spjagtelig som den bedste Sp-Officer; men han har ogsaa flere Hindringer at rydde af Vejen. Heres Fordomme at komme imod, før end han kan træffe denne Kærlig. Det er tungt for den ærte Mand at tænke paa, men bliver alle des mindre dog en Sandhed.

Hvorledes skal jeg nu kunne tro, at nogen værdig Officer havde taget mig denne Sandhed til sig? At jeg skal være den eneste, som man ikke vilde tænke at høre de Sandheder af, som man uden Fortrydelse hører af andre? For man ikke, en Maaned eller Opsprelsen af denne Komædie, da „Streger i Regningerne“ af Vilger indledes, uden mindre Fortrydelse hørte Karl sige: „Sag er Kavalier og Officer; og den røde at være: „Dette varre! jeg har altid hørt, at man ikke maatte tro disse Derre alt for godt.“ Og videre, naar Karl sige: „Kongen er meget værdig imod mig“, at da Svad svarer: „Na, falder De det Maade, saa god jeg, min Svad! nok ved, hvad det er, naar en Opsprelling bliver Officer med fuld Sags. fordi han maatte har en Svad ved Hore.“ For man nogen Tid hører Fortrydelse over Digteren Sætte, naar han i sin, i mine Tanker sigelig underlige, Ballade Sætte, som findes i Poulens Hymneregave for Karst 1792*) Sag 55, siger:

Al, Viger! at om I paa Stridmand se,
Hvis Kamp kun er Officere's Lige!
I frægter! o frægter! I snakket se,
I Gtaben forvandle i Blag og Spe:
Saa mangen en dejlig de seget**)

Jeg kunde anfere hundrede Beviser paa, hvorledes endogaa Menner, af hvis Mund der dog kan sige usvære brærende Mægtig, alle alene have taalt, men endogaa med Fornærlig hørte Sandheder fretpagte paa Skarpladen, hvor Svendisse paa dem selv de have

*) Gjentag findes der herden Kærlig, Sætte eller Kærligens Navn paa denne Sag, der i mine Tanker er en for sig! —
Tekst i dette Hus, der er lige nok for den sammende Seiden, og lige har.

** Jeg kunde gjerne tilføje her: har nogen Kærlig været ved den Profeten Sætte, naar han siger, eller hans Overleverer sager dem sige, i Sag 10, S. 18: „Saa tal vanisvægt som en Kærlig.“